

Fuzulî Hakkında Bir Bibliyografya Denemesi

Fuzulî, şiirlerinin bedii kıymetiyle olduğu kadar, kendisinden sonra gelenlere yaptığı tesirlerle de «büyük» tür. Yalnız yaşadığı muhitlerin ve tek bir Türk lehçesinin şairi olarak kalmayışı onun büyüklüğünü ebedileştiren unsurlardandır.

Sevilen, 400 yıldan beri okunan bu büyük şairin eserlerinin tam listesi şimdiye kadar çıkarılmış olmalıydı. Bilhassa yazma eserlerinin, şahıs ve kurum olarak, Türkiye'de ve dünyada nerelerde bulunduğu tesbit edilmeliydi. Aynı şekilde, Fuzulî'nin hayatı, eserleri, şahsiyeti ve sanatı hakkında yazılmış olanların da tesbit edilmesi ölümünün 400 üncü yılına kalmamalıydı. Bu, üzücü bir meseledir.

Dr. Müjgân Cunbur tarafından hazırlanan ve Maarif Vekâleti Türk Kültür Eserleri Serisi içinde yayınlanmış olan «Fuzulî Hakkında Bir Bibliyografya Denemesi» adlı eser, 400 yıldan beri Fuzulî'yi sevenlerin, kendisine bir şükran borcu olarak kütüphanelerde yerini almış bulunmaktadır.

4+128 sayfa olan bu kitabın fiyatı 250 kuruştur. Muhtevasını tanıtan bir paragrafı, önsöz'den aynen naklediyoruz :

«Fuzulî'nin Eserleri ve Hakkında Yazılanlar diye iki bölüme ayrılan bibliyografyanın birinci bölümünde şairin eserleri, konu ve mutevaları üzerinde durulmadan, tek tek ele alınmış; bunlardan her birinin, varsa önce basmaları, sonra yazmaları tanıtılmıştır. Basması olmiyan eserlerin doğrudan doğruya yazmalarına geçilmiş, önce Türkiye kütüphanelerindeki yazmalar zikredilmiş, bu yazmalardan istisna tarihleri olanlar bu tarihlere göre kronolojik, tarihsizler buldukları şehirlere göre alfabetik sıralanmıştır. Sonra Türkiye dışı, Asya ve Avrupa kütüphanelerindeki yazmalar takdim edilmiştir. Bu arada şahıs elinde tesbit edilebilenler de verilmiştir. Şahsan görülenlerle bir vasıta ile tesbit edilebilenler notlarda açıklanmış, bu arada bu konuyla uğraşanlarca bilinmiyen birkaç yazma, meselâ İstanbul Kitaplıkları Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu'nda bulunmiyan 14 divan tanıtılmıştır. Yazmaların tavsifi muayyen bir sıraya göre, adı geçen divanlar kataloğuna uyularak yapılmıştır. Katalogdaki mevcut Fuzulî divanlarının tavsifi, yazmayla tavsif nukabele edildikten sonra katalogtan alınmıştır. Yazmaların tavsifi esnasında eserlerin baş ve sonundan alınan metin parçaları, yazmanın nüsha ve imlâ hususiyetlerini tam olarak aksettirebilmek için, yanlışları düzeltilmeden bibliyografyaya geçirilmiştir. Bir vasıta ile tesbit ettiğimiz nüshaların tavsifi, elde mevcut bilgiye göre yapılmıştır. Bu arada baş ve son kayıtları da bilgiyi aldığımız esere uyularak kısmen Lâtin harfleriyle verilmiştir.»

Yukarıdan beri kullanılan «kitap ve makale» ibaresine dikkat edilecek olursa

«İkinci bölümde, yani Fuzulî Hakkında Yazılanlar bölümünde ise, Fuzulî ve eserleri hakkında yazılan monografik eserler başta olmak üzere, Fuzulî konusunda yapılmış akademik tezler, tezkire ve tarih gibi kaynak eserler, edebiyat tarihleri ve ders kitapları, ansiklopedik neşriyat ve makaleler, Fuzulî'den dolayısıyla bahsedilen eserler ve şiirler zikredilmiştir.»

Eserde, Fuzûlî'nin Türkçe divanının Türkiye'de yapılmış 17, Türkiye dışında yapılmış olan 8 baskısı tanıtılmaktadır. Türkiye kütüphanelerinde bulunan 70 yazmaya hususi kütüphanelerde bulunan 10 yazma daha eklenmiş, Türkiye dışındaki kütüphanelerde bulunan 26 yazma ile beraber Türkçe divanın 106 yazması tanıtılmıştır. Meselâ Leylâ ve Mecnun'un 6 matbu, 23 Türkiye ve 12 Türkiye dışı olmak üzere 35 yazması tanıtılmış, ayrıca Almanca, İngilizce ve Rusça'ya yapılan tercümeleleri de kaydedilmiştir. Bu suretle, eserin birinci kısmında Türkçe, Farsça ve Arapça Divan, Leylâ ve Mecnun, Hadikatüssuada, Beng ü Bâde, Rind ü Zahid, Hüsn ü Aşk (Sıhhat u Maraz), Hadis-i Erbain Tercümesi, Risale-i Muamma, Matlaul İtikad, Enisülkalb, mektupları ve Şah u Geda hakkında basma, yazma ve tercüme olarak bilgiler verilmiştir.

Eserin 105 inci sayfasından başlıyan ikinci bölümünde Fuzûlî hakkında yazılmış olan yazıların künyeleri verilmektedir.

Böyle bir çalışma'nın daha önce bu yolda yapılmış olan çalışmalara dayanması lâzımdır, 400 yıl bekledikten sonra yapılan bir bibliyografyaya «bu Fuzûlî bibliyografyasıdır» denemeyeceği bedihidir. Yabancı şairler hakkında yazılmış olan yazıların 10 binleri aştığını okuyarak, duyarak hayret ediyoruz. Bizim de Fuzûlî'miz onlarla, bu bakımdan da boy ölçüşebilecek durumdadır. Fakat «Fuzûlî hakkında şu kadar bin yazı yazılmıştır» diyebilmek sebat, sabır ve zaman ister. Bütün bunları bilen Dr. Müjgân Cunbur, Salâhiyetle başladığı bu ciddi eserin adını «bibliyografya denemesi» koymuştur. Genç ilim adamımızın bu hareketi, bundan sonra bu konuda çalışacak olanlara bir işaret ve «deneme» sıfatının kaldırılması için beklenen himmeti ifade etmektedir.

İşe başlanmıştır. Müjgân Cunbur tarafından yürütülmesi ve Maarif Vekâletinin bu hayırlı hamleyi korumakta devam etmesi muazzam bir eserin tamamlanması için kâfi iki imkândır. Ve garantidir.

M. İD. MERCANLIĞI